

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Andra Kammaren. N:o 12.

Onsdagen den 11 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 innevarande februari.

§ 2.

Enligt därom förut fattadt beslut företogs nu val af dels tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och utsågos därvid till:

valmän:

Herr <i>F. Andersson</i> i Helgesta	med 171 röster,
» <i>M. Andersson</i> i Löfhult	» 171 »
» <i>C. J. Berggren</i>	» 171 »
» <i>J. J. Byström</i>	» 171 »
» <i>O. G. Eklund</i>	» 171 »
» <i>L. Eriksson</i> i Bäck	» 171 »
» <i>H. Hedlund</i>	» 171 »
» <i>C. J. Jakobson</i>	» 171 »
» <i>L. J. Jansson</i> i Djursåtra	» 171 »
» <i>C. E. Johansson</i> i Berga	» 171 »
» <i>E. Nilsson</i> i Kattleberg	» 171 »
» <i>N. Nilsson</i> i Skärhus	» 171 »
» <i>J. Olofsson</i>	» 171 »
» <i>A. Olsson</i> i Mårdäng	» 171 »
» <i>A. Olsson</i> i Tyllered	» 171 »
» <i>C. Olsson</i> i Viken	» 171 »
» <i>H. F. A. E. Pantzarhielm</i>	» 171 »
» <i>F. Pettersson</i> i Tjärsta	» 171 »
» <i>O. H. Ström</i> i Nederkalix	» 171 »
» <i>A. W. Styrlander</i>	» 171 »
» <i>N. Svensson</i> i Olseröd	» 171 »

Herr <i>A. Thylander</i>	med 171 röster,	
» <i>C. J. Öberg</i>	» 171	» och
» <i>H. Öhngren</i>	» 171	»

suppleanter:

Herr <i>S. M. Petersson</i> i Snällebo	med 167 röster,	
» <i>A. Jönsson</i> i Yngsjö	» 167	»
» <i>J. E. Granlund</i>	» 166	»
» <i>H. E. Collvin</i>	» 166	»
» <i>J. G. Forsberg</i>	» 166	» och
» <i>H. Andersson</i> i Grimbo	» 166	»

Ordningen mellan de suppleanter, hvilka erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda val.

§ 4.

Vid föredragning härefter af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften, begärdes ordet af

Herr Hammarlund, som yttrade: Den förut bebådade, men visst icke efterlängtade propositionen om skatt å växlar och bankanvisningar ha vi nu fått mottaga. Vi veta sålunda, hvad det gäller. Det är fråga om att stämpelbelägga växlar, för belopp ej öfverstigande 100 kronor, med 10 öre, för belopp öfverstigande 100 kronor, men icke 300 kronor, med 20 öre, för belopp öfverstigande 300 kronor, men icke 500 kronor, med 30 öre, o. s. v. Vidare är det fråga om, att hvarje postremissväxel skall, utan afseende å beloppet, hvarå den lyder, förses med stämpel af 10 öre; det samma skall gälla äfven i fråga om bevis om uttagningar — äfven de allra minsta — å upp- och afskrifningsräkning, å sparkassembleräkning, eller å annan med dessa jämförlig räkning.

Det var ett yttrande, som fälldes här vid det tillfälle, då statsverkspropositionen remitterades, som jag då tänkte opponera mig emot, men hvilket jag ansåg mig lämpligen kunna spara till det tillfälle, då den nu ifrågavarande propositionen kommit in till Riksdagen. Den ärade representanten för Sevede och Tunaläns domsaga yttrade på tal om de nya skatterna på växlar och bankanvisningar bland annat följande: »Vidare föreslås stämpel å bankanvisningar. Ja, om det gäller anvisningar å tillgodohafvanden i bankerna, då är det ingenting att säga om det, men om det skall gälla äfven kreditivanvisningar, så äro dessa, enligt mitt förme-

nande, icke annat än skuldförbindelser, som den, hvilken lyfter på kreditivet, ikläder sig till banken. Det blir återigen en skatt för den, som behöfver låna.»

Det ligger i dessa ord ett indirekt erkännande af, att det möjligen skulle kunna vara skäl att tänka på en skatt å upp- och afskrifningsuttagningarna, och för att detta icke må stå oemotsagdt, då propositionen nu går till utskottet, ber jag att få säga några ord särskildt med afseende å den sidan af frågan.

Om det här verkligen gällde en skatt på kapitalet, skulle jag instämma med den ärade talaren, men lika visst som skatten på växlar icke är en skatt på kapitalet, utan drabbar den lånesökande allmänheten, lika visst är skatten på uttagningarna å upp- och afskrifningsräkning, å sparkasseräkning o. s. v. icke en skatt på kapitalet, utan en skatt på ordentligheten, och en skatt på ordentligheten kommer gifvetvis att uppmuntra till oordentlighet. Den, som har ett kapital, hvilket han vill placera i bank, sätter icke in detsamma på upp- och afskrifningsräkning, för att få 2 procent ränta, utan han sätter in det på deposition, då han får väsentligt högre ränta, men i dylikt fall är det redan belagdt med stämpel.

Upp- och afskrifningsräkningen har en helt annan betydelse, afsedd som den är särskildt för affärsmännen, men äfven för den enskilde. En ordentlig affärsman, som i dag har några hundra kronor öfver i sin kassa, låter icke detta belopp ligga inne — äfven om det är litet — utan han sätter in det på sin bankräkning. Nästa dag kan det hända, att det kommer någon, som skall ha dessa penningar, och då får han genast taga ut dem igen. Det är en ständig omsättning, ständiga insättningar och uttagningar, och en skatt på dessa skulle hafva till följd, att samma belopp blefve många gånger beskattadt. Tack vare denna ifrågasatta skatt skulle ordentligheten hos en affärsman icke komma att just vidare uppmuntras. Om han hade ett något större belopp inne än han för tillfället behöfde, skulle han ej sällan draga sig för att sätta in dessa pengar uti en bank, ty han skulle alltid tänka som så, att snart nog kunna de behöfvas igen. Han skulle sålunda komma att ligga inne med en större kassa än han i verkligheten behöfde. Men på det sättet kan icke affärslifvet gagnas, och icke heller staten.

Ett annat förhållande förtjänar också att påpekas i fråga om upp- och afskrifningsräkningar.

Det finnes en mängd personer, som förvalta allmänna kassor, som äro kassaförvaltare i föreningar o. s. v. Icke sällan bruka dessa personer sköta detta sitt uppdrag på det sättet, att de hafva löpande räkning hos en bank. Om ett belopp kommer in, insättes detta genast på bankräkningen, och kommer det någon, som skall ha penningar utbetalade från den ifrågavarande kassan, får denna person — äfven om beloppet endast är några få kronor — en anvisning på banken, där han sedan kan lyfta beloppet. Denna

goda ordning att sköta en allmän kassa skulle naturligtvis hindras genom den här ifrågasatta skatten å upp- och afskrifningsuttagningar.

Slutligen tillåter jag mig påpeka, att den ifrågasatta stämpel-skatten på upp- och afskrifnings- samt sparkasseräkning alldeles säkert kommer att motverka sparsamheten bland vårt folk. Den, som nu af sin sparkasseräkning uttager småposter på 10, 15 å 20 kronor åt gången för bestridande af sina nödvändiga utgifter, skall efter skattens införande uttaga på en gång större belopp, men har man penningarna i sin hand, så vandra de ju så lätt.

Det är detta, som jag särskildt har velat framhålla; och jämte det, att jag instämmer i den förkastelse, som vid remissdebatten den 24 januari uttalades öfver skatten å växlar, ber jag att i denna förkastelse få inbegripa äfven de föreslagna skatterna å uttagningar på upp- och afskrifningsräkning och å sparkasseräkning m. m.

Jag ber att detta mitt yttrande måtte få åtfölja propositionen till utskottet.

Häruti instämde herr *Lundell*.

Herr Hammarskjöld: Det förefaller mig litet ovanligt, att en kungl. proposition, annat än vid remissdebatten, kommer under diskussion, innan den har varit behandlad af utskott, men då nu så har skett, vill jag icke undandraga mig att yttra några ord till svar på hvad den siste talaren anförde, då jag af honom blifvit direkt uppkallad.

Det är sant, att jag i mitt anförande i remissdebatten fällt det yttrande, som han nyss citerade. Jag måste erkänna, att jag sedermera tänkt, att det hade varit bättre, att mina ord varit formulerade på ett något annat sätt. Min mening var att skarpt betona, att den ifrågasatta stämpeln vore förkastlig och förhatlig, så snart det gällde något, som kunde gå under namnet skuld eller lån; om jag därvid kom att fälla det yttrandet, att det var — jag minnes icke ordalagen — icke något vidare att anmärka, när det gällde skatt å uttagningar af tillgodohafvanden i bankerna, var min egentliga mening den, att det kunde vara *någon* rimlighet i en dylik skatt, men att så snart det var fråga om att med skatt ytterligare betunga den, som behöfde låna, var saken förkastlig.

Jag vill mycket ogärna vid justeringen af ett yttrande, som jag haft i Riksdagen, göra någon ändring, som på något vis kan vara väsentlig, och därför ville jag icke heller ändra nu ifrågasvarande uttryck, men jag begagnar tillfället att säga, att jag i sak är fullkomligt ense med den siste talaren.

Herr Hammarlund: Det föreligger visst något missförstånd från den föregående ärade talarens sida. Det är här icke fråga

om någon justering; den ärade talarens anförande i remissdebatten är redan justerad — jag har från det justerade protokollet läst upp hans anförande — utan nu är det just fråga om att till bevillningsutskottet remittera den kungl. propositionen angående stämpelafgiften, och vid detta tillfälle ansåg jag det vara lämpligt att upptaga till bemötande ett anförande, som hölls vid remissdebatten den 24 januari i år, då statsverkspropositionen i sin helhet berördes och då äfven dessa frågor kommo på tal, eftersom de äro vidrörda i inkomstberäkningen. De ifrågavarande stämpel-skatternas storlek ha vi däremot icke fått veta förrän nu, då propositionen i ämnet blifvit till Riksdagen öfverlämnad. Jag ville därför begagna detta tillfälle, då den kungl. propositionen skall remitteras till bevillningsutskottet, för att inlägga en liten gensaga mot hvad den föregående talaren den 24 januari yttrade om skatten å bankanvisningar, på det att icke utskottet skulle få den uppfattningen, att hvad den ärade talaren då anförde var kammarens åsikt i frågan. Den ärade talaren har ju i viss mån modifierat sitt ifrågavarande yttrande på ett sätt, att jag tror, att äfven vi, som äro motståndare till denna beskattning, kunna vara ganska tillfredsställda därmed.

Herr Hammarskjöld: Föreligger det här något misstag, tillåter jag mig att tro, att det är på herr Hammarlunds sida. Jag har icke med mitt anförande afsett justering af något mitt föregående yttrande, utan har endast velat förklara, hvarför ett yttrande, som jag icke var riktigt nöjd med, kom att stå kvar i protokollet.

Vidare anfördes ej. Ifrågavarande kungl. proposition jämte de nu afgifna yttrandena öfverlämnades till bevillningsutskottet.

§ 5.

Vidare föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 3 december 1897.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter lagutskottets utlåtanden n:is 8, 9 och 10.

§ 7.

Härefter företogs till behandling konstitutionsutskottets memorial, n:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne.

Därvid föredrogs till en början *det från 1900 års riksdag hvilande förslag* om ändrad lydelse af § 79 regeringsformen; och blef nämnda förslag af kammaren antaget.

Ang. ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen. Härefter föredrogos *de från 1902 års riksdag hvilande förslag* om ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

De i *första och andra punkterna* upptagna förslag antogos af kammaren.

Enligt det i *tredje punkten* omförmälta förslag skulle till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen fogas ett tillägg af följande lydelse:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. -----

Att memorial och ämbetsbref, som bankinspektionen afgifver angående banks förhållanden, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref, ej må före fem år från handlingens datum till annan än banken utlämnas, där ej Konungen för särskildt fall annorlunda förordnar. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Efter uppläsning häraf anförde:

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Då denna fråga vid förra riksdagen förelåg till behandling, afgjordes densamma med tillhjälp af den förseglade sedeln. Till kontraposition var då uppställd en reservation af herr Dahn, hvilken reservation jag och tvänne andra utskottsledamöter från denna kammare hade biträdt. Skillnaden mellan dessa båda förslag bestod däruti, att i det nu föreliggande förslaget heter det: »Att memorial och ämbetsbref, som bankinspektionen afgifver angående banks förhållanden, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref, ej må före fem år från handlingens datum till annan än banken utlämnas, där ej Konungen för särskildt fall annorlunda förordnar; i reservationen däremot medgifves, att dessa handlingar få öfverlämnas till allmänheten, dock anhålles, att allt, som rör enskilda personers förhållanden till bankerna, måtte hållas hemligt.

I det läge frågan nu är, finnes icke någonting annat att göra än att antingen bifalla det nu föreliggande förslaget eller afslå detsamma. Då kan man göra sig den frågan: Huru skola de ledamöter, som förra året röstade för herr Dahns reservation, nu ställa sig till frågan? Faller förslaget, kan det ju hända, att i

bankinspektörens berättelser kunna upptagas sådana saker, som kunna inverka på enskilda personers förhållanden till bankerna, och det var ju det, som reservanternas förra året ville förekomma. Ja, det är sant, att så *kan* ske, men det är icke alldeles gifvet, att det *skall* ske. Bankinspektören är visserligen skyldig att i sina berättelser upptaga, om någon bank inlåtit sig i farliga transaktioner med enskilda personer eller bolag, men han behöver icke namngifva dessa personer eller bolag, utan det är tillräckligt, att han tillkännagifver, att banken ingått i så och så beskaffade transaktioner. Men — säger man — då beror detta helt och hållet på bankinspektörens omdöme, ty denne kan ju i alla fall namngifva personerna och bolagen. Ja, det kan han göra, men, mina herrar, vi skola komma ihåg, att när vi stifta lagar på detta område, skola vi icke stifta lagar allenast för låntagarna, ty det finnes andra personer, hvilkas fördel vi här äfven måste beakta, nämligen de personer, som med fullt förtroende till en bank, insatt sina medel att där förvaltas. Det kan vara fråga om, huruvida det kan vara gagneligt och nyttigt för dessa personer, om det nu föreliggande förslaget med den däri påbjudna sekretessen för fem år blir antaget. Om en bank för fem år sedan inlåtit sig i sådana transaktioner, som kunna vara farliga, kan det hända att svårigheterna nu blifvit afhjälpta, men om så icke har kunnat ske, utan bankens ställning försämrats allt mer och mer för hvarje år, så är det verkligen bra hårdt för delägarne i banken och för dem, som där insatt sina medel, att först efter fem år få reda på, att de förlorat sina penningar, hvilket de kanske icke hade behöft, om de förut haft kännedom om bankens ställning. Dessutom tror jag, att det i dessa spekulativa tider, då så många osunda affärer kunna komma till stånd, icke kan vara ur vägen, att det finnes liksom den hållhaken på bankstyrelserna och kanske äfven på låntagarna, att de veta, att det icke måste dröja fem år, innan bankens affärer kunna blifva kända för allmänheten. utan att detta kan ske genast. Jag tror icke, att det skulle vara till skada, om en sådan kontroll finnes; någon bättre kontroll vet jag icke att man kan anskaffa.

Slutligen vill jag påpeka en annan omständighet, nämligen den, att man hitintills ännu icke hört talas om, att det vore af behovet påkalladt att införa en sådan sekretess som den här föreslagna. Det kan ju vara möjligt, att någonting inträffat, som kunnat gifva regeringen anledning att framlägga ett dylikt förslag, men i den kungl. propositionen kan man icke finna, hvilken denna anledning skulle vara. Då jag tror, att det i de flesta fall är nyttigt, att saker och förhållanden komma till allmänhetens kännedom och att allmänheten särskildt i sådana frågor som denna är en af de bästa granskare man kan hafva, vågar jag, herr talman, då jag står i valet mellan att yrka afslag och att yrka bifall, yrka afslag å det nu föreliggande grundlagsändringsförslaget.

*Ang. ändrad
lydelse af 2 §
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
lydelse af 2 §
i tryckfri-
hetsförord-
ningen.

(Forts.)

Herr Moll: Då den nu föredragna punkten förekom till behandling i denna kammare vid 1902 års riksdag, fann jag mig föranlåten att motsätta mig densammans godkännande. Jag har icke haft anledning sedan dess att ändra ståndpunkt.

Såsom de medlemmar af kammaren, hvilka vid nämnda tillfälle voro närvarande, torde erinra sig, föredrog dåvarande chefen för finansdepartementet en hel del utdrag ur bankinspektörens berättelser för att visa, hvilka intima förhållanden mellan bankerna och deras kunder finnas i dessa berättelser omförmälda. Chefen för finansdepartementet uttalade därvid såsom sin öfvertygelse, att dylika detaljuppgifter rörande enskildas förhållanden till bankerna måste finnas i berättelserna omnämnda, emedan berättelserna i annat fall skulle blifva så utvattnade, att de icke längre motsvarade sitt ändamål.

Att dylika detaljer icke få komma till allmänhetens kännedom, därom torde man vara allmänt öfverens. Men huruvida dessa detaljer äro af så stort värde, att berättelserna dem förutan skulle blifva i det närmaste värdelösa, det tillåter jag mig att betvifla, och detta af flere skäl.

Jag undrar, om det icke förhåller sig med dessa detaljer på det sättet, att de i 99 fall af 100 för herr statsrådet och chefen för finansdepartementet — och det är ju närmast för hans räkning som berättelserna afgifvas — äro fullständigt onjutbara utan förklarande muntliga kommentarier från bankinspektörens sida. Ty det lär väl icke kunna förutsättas, att en finansminister skall kunna sitta inne med en så kolossal, hela landet omfattande personalkännedom, att han kan bedöma betydelsen af dessa detaljer utan att få dem muntligen förklarade af bankinspektören. Men om det förhåller sig så, då torde ock dessa detaljer saklöst kunna ur berättelsen uteslutas samt hela detaljeringen öfverlämnas åt den muntliga föredragningen.

Det går icke för sig, svarar man, ty då blifva berättelserna så utvattnade, att de icke vidare få något värde.

För min ringa del håller jag före, att en bankinspektionsberättelse får sitt egentliga värde genom en jämförelse med närmast föregående inspektionsberättelse rörande samma bankinrättning. Om en inspektionsberättelse innehåller den upplysningen, att den ifrågavarande banken ställt sig till efterrättelse, eller icke ställt sig till efterrättelse de råd och anvisningar, bankinspektören vid föregående inspektionstillfälle gifvit banken rörande behöflig förstärkning af svaga säkerheter, rörande indrifning af eller afbetalning å klena lån eller rörande minskning af s. k. ackommodationsväxlar med mera, så är en sådan upplysning för bedömande af en banks ställning och dess sätt att sköta sig af ofantligt mycket större värde än en massa detaljuppgifter, rörande i de flesta fall fullständigt okända personers enskilda förhållanden till banken. Att synnerligen värdefulla och upplysande bankinspektionsberättelser

kunna åstadkommas utan dylika detaljuppgifter, torde de ledamöter af kammaren kunna intyga, hvilka haft tillfälle att deltaga i eller närvara vid bankoutskottets förhandlingar. Bankofullmäktiges inspektionsberättelser rörande verkställda inspektioner af riksbankens afdelningskontor pläga icke innehålla dylika detaljuppgifter, men äro icke dessto mindre — åtminstone har jag fått den uppfattningen — synnerligen upplysande och värdefulla för bedömandet af ifrågavarande kontors sätt att sköta bankrörelsen.

Ang. ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

(Forts.)

Jag har uppehållit mig vid dessa detaljuppgifter så pass länge hufvudsakligen därför, att vid förra riksdagen dåvarande finansministern byggde en väsentlig del af sin argumentation på nödvändigheten af att uti bankinspektionsberättelserna medtaga dylika detaljer. Nu tror jag emellertid, att det för närvarande tjänar mycket litet till att diskutera det större eller mindre värdet af dessa detaljuppgifter. Ty äfven under den förutsättning, att Riksdagen i dag godkänner det föreliggande grundlagsförslaget — hvilket jag för min del hoppas icke må komma att ske — blifver bankinspektören i hvarje fall nödsakad att ur inspektionsberättelserna utesluta alla detaljer rörande enskildas förhållanden till bankerna och detta af följande skäl: Enligt det nu föreliggande förslaget skulle bankinspektionens handlingar få offentliggöras efter 5 år. Banklagen däremot föreskrifver, att enskildas förhållanden till bankerna icke må yppas. Denna föreskrift är ovillkorlig och utan tidsbegränsning. Dessa två bestämmelser kunna ju således sägas stå i strid med hvarandra. Följaktligen måste, äfven om det föreliggande förslaget godkännes, personliga detaljuppgifter helt och hållet ur inspektionsberättelserna uteslutas, då väl ingen lär vilja sätta i fråga, att banklagens föreskrift skall ändras därhän, att enskildas förhållanden till bankerna må efter 5 år yppas. Men härmed faller också hela den på ifrågavarande detaljuppgifter fotade argumentationen.

Det torde för öfrigt kunna sättas i fråga, huruvida det öfver hufvud taget är nyttigt, att bankinspektionen fördjupar sig i dylika detaljer, och huruvida det är möjligt att, med den utveckling det svenska bankväsendet numera tagit, åstadkomma en tillfredsställande, i detalj gående bankinspektion.

Bankinspektörsbefattningen inrättades år 1868, således för 35 år sedan. Kort efter befattningens inrättande fick bankinspektören till sin hjälp en amanuens, och år 1890 fick han dessutom en assistent. Detta är i all korthet bankbyråns utveckling under de gångna 35 åren. År 1868 funnos endast 26 banker, medan det för närvarande finnas 67 stycken dylika, stående under bankinspektörens kontroll. Då funnos endast några få afdelningskontor, medan det numera finnes ett mycket stort antal sådana. Bankernas tillgångar och skulder balanserade vid slutet af år 1869 med en summa af omkring 170 millioner kronor och vid slutet af förra året med nära 1,500 millioner kronor. Dessa siffror

Ang. ändrad
lydelse af § 2
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.

(Forts.)

angifva naturligtvis endast konturerna af den utveckling bankväsendet tagit under den ifrågavarande tiden, men gifva ingen som helst föreställning om den ökade mångsidighet, som bankverksamheten samtidigt antagit, samt om de därmed följande ökade svårigheterna vid inspektionen.

Inför denna kolossala utveckling tränger sig ovillkorligen den frågan fram: Är det möjligt att, med den utsträckning bankverksamheten numera antagit, åstadkomma en detaljerad bankinspektion? Jag tror för min del, att det är alldeles omöjligt, åtminstone med de arbetskrafter, bankbyrån för närvarande disponerar. En omorganisation af bankinspektionen är följaktligen enligt min öfvertygelse en nära förestående nödvändighet. Antingen måste bankinspektionens uppgift förenklas, eller också måste arbetskrafterna på bankbyrån ökas. Under diskussionen om denna fråga förra året erkände den dåvarande finansministern, att det vore möjligt, att lagstiftaren från början icke tänkt sig, att bankinspektionen skulle afse mera än att tillse det bankerna efterlefde lagen och sina bolagsordningar. Vidare erkände han, att det ju måste vara alldeles omöjligt för bankinspektionen, att, med de tusentals affärer de många bankerna dagligen göra, gripa in mot alla affärer som voro osunda.

I detta sammanhang torde böra framhållas det stora ansvar staten påtager sig genom en detaljerad bankinspektion. Ty om staten genom sin bankinspektör blandar sig i bankernas affärer i detalj, så åtager sig staten därigenom ett slags förmynderskap öfver bankerna med ty åtföljande ansvar. Härom yttrade finansministern förra året: »Då det finnes en bankkontroll, som är anordnad af staten, kan det lätt ingifva allmänheten den föreställningen, att allt är väl beställt och att inga äfventyrliga affärs-
transaktioner förekomma. Principiellt taget, kunna således skäl anföras mot en sålunda utsträckt bankinspektion».

Huru bankinspektionen bör omorganiseras, det blir en senare fråga, men visst är emellertid, att en omorganisation är af behovet påkallad. Denna tanke är för öfrigt icke främmande för vederbörande myndigheter. Ty, såsom af den kungl. propositionen i ämnet framgår, har man ändrat den ursprungliga formuleringen af den föreliggande punkten på så sätt, att ordet »bankinspektör» utbyts mot ordet »bankinspektion». Denna ändring har man motiverat därmed, att punkten därigenom blefve tillämplig äfven för den händelse, att den myndighet, som har sig bankkontrollen anförtrödd, blefve omorganiserad.

Men, om bankinspektionen i sin nuvarande form är föråldrad, kan det då vara lämpligt att till förmån för denna föråldrade organisation vidtaga en grundlagsändring sådan som den föreslagna?

Från autoritativt håll, nämligen af den nuvarande finansministerns närmaste företrädare och af den senast samlade bankkommittén, har erkänts, att den verksammaste bankkontroll utan

tvifvel vore att söka i största möjliga offentlighet. Det nu föreliggande förslaget går emellertid ut på att afskära en af de vägar, på hvilka ökad offentlighet skulle kunna vinnas.

På grund af hvad jag sålunda anfördt, tillåter jag mig, herr talman, instämma i det yrkande på afslag, som här blifvit framställt.

Ang. ändrad tydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Meyer: Herr talman! Jag är den förste att erkänna, att den verksamhet, som de enskilda bankerna bedrifva, öfver hufvud taget icke är af sådan art, att den endast skulle röra rent privata intressen. Denna verksamhet afser icke endast att befrämja lottägarnas intressen genom att söka förskaffa dem så stor utdelning som möjligt på deras insatta penningar, utan den har äfven att tillgodose ett statsintresse. Däraf följer också, att såväl staten som allmänheten är berättigad att få största möjliga inblick i det sätt, på hvilket bankerna bedrifva sin verksamhet. Men man kan omöjligen tillåta, att enskilda personers affärer dragas inför allmänheten, i all synnerhet som allmänheten däraf icke skulle kunna draga den ringaste slutsats, om huru bankerna sköta sig eller om deras ställning. Jag vågar påstå, att, äfven om bankinspektörens s. k. rapporter från början till slut publicerades, allmänheten däraf ej skulle kunna få någon som helst reda på bankernas verkliga ställning.

Däremot skulle det mycket väl kunna inträffa, att allmänheten missuppfattade dessa rapporter och därigenom af desamma droge fullständigt oriktiga slutsatser. Man får nämligen icke föreställa sig, att de rapporter, som bankinspektören lämnar, innehålla en fullständig redogörelse för bankernas verksamhet. Nej, dessa rapporter innehålla egentligen ingenting annat, än anmärkningar mot förhållanden, som bankinspektören funnit anmärkningsvärda. Dessa anmärkningar kunna vara af två slag. Det ena slaget afser rena förseelser mot banklagen, till hvilka en bank gjort sig skyldig. De bestå vanligen däri, att bank icke aflämnat sin månadsrapport i full öfverensstämmelse med den formulering, som af finansdepartementet blifvit fastställd — en ren bagatell, som icke alls har någon inverkan på en banks ställning; vidare i att en bank, för att göra spekulationer, köpt aktier eller fastigheter, hvilket, såsom bekant, är förbjudet. De flesta transaktioner af detta slag, om hvilka jag har kännedom, ha, ehuru olagliga, varit lyckade för vederbörande banker, men bankinspektören har, sin plikt likmätigt, måst anmärka dem.

Det andra slaget af anmärkningar afser bankstyrelses sätt att sköta förvaltningen. De bestå vanligen däri, att bankinspektören t. ex. funnit en bank lämna för stora krediter. I sådant fall heter det i bankinspektörens ämbetskrifvelse till bankstyrelsen: Ni har lämnat A kredit på 100,000 kronor mot borgen af B och C,

Ang. ändrad
lydelse af 2 §
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.

(Forts.)

men då alla tre tillsammans ej äro vederhäftiga för detta belopp, bör Ni skaffa bättre säkerhet eller också se till att lånet minskas eller inbetalas. Vidare riktas dylika anmärkningar mot att bank, för att få så stor förtjänst som möjligt vare sig i form af ränta eller provision, af andra banker upplånar penningar på kort tid och sedan utlånar dessa penningar till personer, om hvilka man med visshet kan veta, att de på förfallodagen icke kunna inbetala lånen utan önska att omsätta dem, hvarigenom det kommer att dröja kanske flera år, innan banken får igen sina fordringar. Detta är en osund verksamhet, som bankerna icke ha rättighet att drifva, emedan de riskera, om de skulle få sina krediter uppsagda och ej kunna draga in sina fordringar, att en katastrof kan inträffa.

Vidare är det åtskilliga andra saker, som kunna anmärkas, t. ex. att styrelseledamöter beredt sig fördelar, som icke bort tillkomma dem.

Nu vill jag emellertid framhålla, att när herrarna säga, att bankinspektören mycket väl kan underlåta att i sina berättelser nämna några namn, detta är fullkomligt riktigt, om man tänker på hans rapporter till finansministern. I denna rapport behöfva namn icke nämnas, utan därom kunna i nödfall lämnas muntliga upplysningar. Dessutom är det alldeles riktigt att, såsom den siste ärade talaren sade, finansministern blir föga klok på en rapport, som meddelar, att i en viss bank A fått så och så stor kredit samt att B:s namn icke utgör tillräcklig säkerhet för det eller det beloppet. Personerna kan man ej alltid känna i departementet, utan måste infordra närmare upplysningar.

Men den föreslagna förändringen i tryckfrihetsförordningen afser icke endast dessa rapporter, utan äfven bankinspektörens ämbetsskrifvelser till bankerna och bankernas svarsskrifvelser. I dessa skrifvelser måste namn och siffror utsättas — det kan icke undvikas. Blifva dessa skrifvelser allmänhetens egendom, så att hvem som helst har rätt at publicera dem, så har man medgifvit offentliggörandet af enskilda personers förhållanden till bankerna, hvilket herrarna förklarat icke få ske, utan vara förbjudet i banklagen. Men om banklagen och tryckfrihetsförordningen komma i kollision, undrar jag hvilken som är den starkaste och blir den segrande.

Såsom jag redan erinrat omfatta bankinspektörens redogörelser och ämbetsskrifvelser egentligen endast oegentligheter och skröpligheter. Det är bankernas lasaretsafdelning, som passerar revy i dessa berättelser. Af dem kan man icke bilda sig något omdöme om bankernas ställning och soliditet men väl skulle allmänheten af dem kunna draga alldeles oriktiga slutsatser. Jag skall taga ett enda exempel ur en af inspektörens berättelser. Det var en bank, som hade en grundfond och reservfond om sammanlagdt ungefär 1,000,000 kronor. Denna bank hade till en firma, som

hvarje man visste stå på ytterst klena fötter, lämnat lån på 1,400,000 kronor, d. v. s. banken hade till en enda och till på köpet mycket dålig låntagare utlämnat ett belopp, som icke allenast motsvarade den million, som banken ägde, utan öfversteg densamma med 400,000 kronor. För lånet hade banken fått säkerhet i aktier, som hade ett visst värde, men hvilka banken belånat för högt. Bankinspektören påpekade detta för banken. Han sade: »Ni har tagit emot en säkerhet, som är för låg. Firman är ingenting värd. Det är endast en tidsfråga, när den måste kullbyttas, och ställningen är sådan att de oprioriterade fordringsägarna då få ingenting. Ni kommer att lida förlust, om ni icke kan bringa ned lånet eller skaffa eder bättre säkerhet». Antag att en sådan rapport blifvit offentliggjord. Tro herrarne, att den stora allmänheten, som läst detta, kunnat få klart för sig, huruvida banken oaktadt denna affär varit solvent eller icke? Är det icke fara värdt, i synnerhet om notisen om rapporten försetts med några små lämpliga anmärkningar, att allmänheten skulle fått den föreställningen, att banken icke kunde reda sig? Den hade lämnat ut bortåt en halfmillion mer än den ägde mot dålig säkerhet och till en firma, som ingenting ägde. Följaktligen måste det blifva en kris förr eller senare. Om allmänheten fått en sådan uppfattning, är det ganska sannolikt, att en rusning till banken skulle inträffat. Alla innehafvare af avistaräkningar skulle genast hafva tagit ut sina tillgodohafvanden. Därefter skulle turen hafva kommit till depositionerna med den påföljd, att banken icke skulle kunnat fullgöra sina förbindelser, utan måst stoppa. Verkliga förhållandet i det nämnda fallet var, att firman mycket riktigt gick öfver ända, men banken förlorade endast en obetydlighet, hvilket berodde därpå, att säkerheten visserligen varit belånad för högt, men icke så synnerligen mycket öfver värdet, och banken står i den dag som är. Men jag är fullt öfvertygad därom, att banken icke skulle hafva stätt, om rapporten blifvit offentliggjord.

Allmänheten skulle, såsom jag nämnt, icke förstå rapporterna och icke hafva den ringaste nytta af dem. På sin höjd skulle allmänheten draga oriktiga slutsatser af dem.

Men det finnes en annan kontroll öfver enskilda banker, som är vida mera värd än allmänhetens, och det är den kontroll, som väl icke officiellt, men faktiskt utöfvas af riksbanken. Riksbanken har en sådan ställning i förhållande till de enskilda bankerna, att den kan gripa in, om någon bank icke sköter sig ordentligt. Riksbanken och bankinspektören stå alltid i rapport med hvarandra, ehuru de officiellt ej hafva med hvarandra att göra. Hvad den ena vet, vet den andra. Detta är en kontroll, som är vida mera värd och mycket bättre än någonsin den kontroll, som man kan få därigenom, att man låter allmänheten få kännedom om just de svaga punkterna hos en bank, hvilka ingalunda behöfva innebära, att banken icke i allmänhet är fullkomligt säker och solvent.

*Ang. ändrad
lydelse af 2 §
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
lydelse af 2 §
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.
(Forts.)

Båda de föregående ärade talare, som yttrat sig, talade endast om berättelsen till finansministern, men förbisågo, såsom jag redan nämnt, ämbetsskrifvelser och memorial samt svar därå från bankerna. Det är dessa, som skulle skyddas genom bestämmelsen om fem års sekretess. Visserligen är det ganska olyckligt, att denna tidsbegränsning kom in, men det är dock bättre, att de hemlighållas under fem år, än att de icke alls få hemlighållas, ty innan de fem åren gått, äro nog de dåliga affärerna afvecklade, och sedan gör det ej så stor skada, om allmänheten verkligen skulle finna intresse i att taga del af en så föråldrad berättelse.

Det yttrades också, att inspektören icke har rätt att lägga sig i själftva förvaltningen af bankerna. Detta är alldeles riktigt. Han har naturligtvis ej någon sådan rätt, och han kan ej heller gifva några föreskrifter. Han kan endast, som det heter, gifva banken goda råd. Han säger exempelvis till en bank: »Ni har förlorat så mycket pengar, att nu bör ni i år ej göra någon utdelning». Detta är ett råd, som i de allra flesta fall är mycket obehagligt, men det är nästan exempellöst, att banken icke följer det, och detta har nog sina giltiga skäl.

Jag är öfvertygad om, att ifall denna kammare nu låter föreliggande förslag falla, så skadar kammaren just de intressen, som kammaren vill befrämja, ty allmänhetens intressen komma att vida bättre tillgodoses, om denna sekretess får bibehållas. Bankinspektören blir därigenom oförhindrad att i sina ämbetsskrifvelser beröra sådana saker, som han annars icke vågar beröra. Det är mycket af hvad han nu säger, som då icke kommer att blifva sagdt, många råd, som icke komma att blifva gifna och alltså icke heller följda. Därför synes det mig vara alldeles uppenbart, att ehuru det hvilande förslaget till grundlagsändring ingalunda är ideellt, så skulle dock den ordning, som genom detsammans antagande komme att införas, vara vida bättre och lämna vida större skydd för allmänheten än den nuvarande ordningen.

Herr Nyström: Det är otvifvelaktigt nödvändigt att iakttaga stor varsamhet i fråga om offentliggörandet af bankspektörens berättelser. Däröfver tror jag icke, att i kammaren råda skiljaktiga meningar. När jag emellertid hörde herr finansministern säga, att det ej låte sig göra att ur dessa berättelser utsluta eller ej omnämna enskildes förhållanden till den bank, mot hvilken anmärkningar framställdes, samt tillika hörde hans uttalande om hvilkendera lagen som vore starkast, tryckfrihetsförordningen eller banklagen, så fick jag med ens klart för mig, att, om den föreslagna ändringen nu antoges, de enskildes förhållanden till bankerna i själftva verket skulle blifva tämligen mycket prisgifna, om icke genast, så åtminstone efter fem år. Under debatten förlidet år kom icke den anmärkning att göras, som i dag blifvit framställd därom, att dessa enskilda förhållanden skulle

sättas på spel genom den föreslagna bestämmelsen. Men nu har saken kommit fram, och när så har skett, synes det mig vara oklokt att godkänna en ändring, som prisgifver den enskilde affärsmannens förhållanden åt offentligheten. Sådant är ju stridande både mot banklagen och mot alla sunda rättsregler. Man säger visserligen, att det ej kan ha så mycket att betyda, om man får läsa dessa rapporter efter fem år. Men om man efter fem år får läsa alla de intima skrivelser, som växlats dels emellan bankinspektören och finansministern och dels emellan inspektören och banken, så kunna däruti förhållanden komma i dagen, som — äfven om ställningen sedan dess förbättrats — likväl för den afsedda affärsmannens kredit kunna blifva olycksbringande. Herr finansministern säger också, att det varit lyckligast, om dessa fem år icke kommit med. Man hade ju äfven förra året tillfälle att få en bättre formulering, den nämligen, som af reservanterna då föreslogs och som innebar, att enskildes förhållanden till bankerna icke skulle få yppas, under det att bankrapporterna i öfrigt skulle kunna offentliggöras. Det synes mig ligga i öppen dag, att både bankinspektörens skrivelser till bankerna och hans skrivelser till finansministern kunna affattas så, att dessa skrivelser icke behöfva vare sig omnämna enskildes förhållanden till banken eller hos allmänheten väcka misstro till dess soliditet, men att af dem ändock framgår, att en maning till större försiktighet varit af nöden. Under sådana förhållanden kan jag icke inse annat, än att det vore klokast att för närvarande låta sakerna gå som under de föregående 35 åren, och att man i samband med en omorganisation af bankinspektionen vidtager de ändringar i tryckfrihetsförordningen, som äro af förhållandena påkallade. Jag är för min del öfvertygad om, att en sådan omorganisation af bankinspektionen är alldeles nödvändig. Vi hafva hört, hvilken utveckling bankväsendet genomgått under de senaste årtiondena, och vi hafva hört, att bankinspektionen står kvar på samma punkt som från början. Det är alldeles klart, att härvidlag måste någon ändring ske, och denna ändring bör då lämpligen sättas i samband med åtgärder för tryggandet af den sekretess, som här är nödvändig.

Jag ber, herr talman, att få ansluta mig till det yrkande, som gjordes af friherre Barnekow.

Herr Moll: Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade, att man af en bankinspektionsberättelse icke kan få någon som helst föreställning om den ifrågavarande bankens skötsel. Om det nu dessutom förhåller sig så, som jag här sökt visa, nämligen att i dessa berättelser inga detaljer rörande enskilda personers förhållande till bankerna hädanefter få förekomma, ja, då befarar jag, att det icke är mycket kvar af bankinspektionsberättelserna.

Sedan gjorde herr statsrådet och chefen för finansdeparte-

*Ang. ändrad
lydelse af 2 §
i tryckfri-
hetsförord-
ningen.
(Forts.)*

Äng. ändrad
lydelse af 2 §
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.
(Forts.)

mentet den anmärkningen, att jag endast hållit mig till bankinspektionsberättelserna och icke till bankinspektörens memorial och svarsskrifvelserna å dessa. Ja, jag har verkligen förbigått dessa memorial och svarsskrifvelser, och detta af det skäl, att jag har litet svårt att förstå den där korrespondensen mellan bankinspektören och bankerna. Jag hade tänkt mig, att bankinspektionen tillgick så, att bankinspektören gjorde inspektionen färdig, när han vistades på den plats, där banken fanns; då behöfdes icke något skrivande fram och tillbaka mellan honom och banken. Jag antager, att det är mycket lättare för bankinspektören att, när han är på platsen och har tillfälle att tala med bankens styrelse, få förklaringar rörande anmärkta förhållanden, än om detta skall ske skriftligen. Det är klart, att när det är fråga om en dylik inspektion, måste det finnas en hel del saker, som vid första påseendet förefalla anmärkningsvärda, men hvilka dock sannolikt till största delen låta sig mycket väl förklaras, men sådana förklaringar afgifvas ju långt bättre muntligen, när bankinspektören vistas på platsen, än genom skriftväxling, sedan bankinspektören återvändt till sitt ämbetsrum i Stockholm.

Vidare framhöll herr statsrådet och chefen för finansdepartementet den stora fördel, som numera ligger i riksbankens kontroll öfver de enskilda bankerna. Ja, denna kontroll anser jag vara af allra största betydelse och just denna kontrolls befintlighet gör, att jag anser, att bankinspektionen i sin nuvarande form har förlorat något af den betydelse, som denna inspektion hade, innan riksbanken hade den anledning, som den nu har, att närmare kontrollera de enskilda bankerna.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet erkände, att bestämmelsen om offentlighet efter fem år är olycklig. Ja, jag tror, att hvar och en, som något känner till banker och bankförhållanden, måste erkänna, att det är rent omöjligt att tillåta, att efter fem år enskildes förhållanden till bankerna blifva offentliggjorda; det går helt enkelt icke an! Men om nu förhållandet är sådant, förefaller det mig, som om däri skulle ligga ytterligare ett kraftigt skäl att afsiå den föreliggande punkten.

Slutligen yttrade herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att han hoppades, att kammarens beslut måtte komma att utfalla så, att sekretessen bibehölles. Jag skall be att få fästa uppmärksamheten därpå, att det här alls icke är fråga om att beröfva bankinspektionshandlingarna någon sekretess, hvaraf de hitintills varit i åtnjutande. Här gäller att genom en grundlagsändring gifva bankinspektionshandlingarna ett skydd mot offentliggörande, af hvilket skydd dessa handlingar icke varit i åtnjutande under de gångna 35 åren och hvilket skydd man, såvidt bekant är, redt sig ganska bra förutan. Det egendomliga med denna sak är, att man trots 35-årig erfarenhet icke kunnat anföra ett enda konkret exempel på inträffade olägenheter till bevis

på behovet af den nu föreslagna förändringen; ty det gäller en förändring, det är icke alls meningen, att det skall blifva vid det gamla, utan det är meningen att skapa ett nytt skydd, och under sådana förhållanden kan jag icke annat än vidhålla mitt instämmande i det framställda afslagsyrkandet.

Ang. ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Meyer: Jag ber att, med anledning af hvad den siste ärade talaren nu yttrat, få nämna, att jag ju har medgifvit, att det är olyckligt, att bestämmelsen om de fem åren kommit in i förslaget. Men det måtte väl då i alla fall vara bättre att åtminstone i fem års tid skydda de enskilda personernas angelägenheter för offentlighet än att, såsom nu är fallet, dessa icke hafva något skydd alls, utan kunna hvilken dag som helst genast framläggas för hvem det vara må, som behagar att af en eller annan anledning taga del af desamma.

Vidare yttrade den föregående ärade talaren, att det här icke var fråga om att beröfva ifrågavarande ämbetsskrifvelser något af det skydd, som de förut åtnjutit. Ja, det är alldeles riktigt, det vet jag mycket väl, men förhållandet är det, att de för närvarande icke ha något skydd alls, utan det är meningen att nu skaffa dem ett sådant. När den ärade talaren sade, att det gått så många år, utan att dessa handlingar behöft något dylikt skydd, ber jag att få erinra om, att man för att skydda dem har varit tvungen att vidtaga sådana åtgärder, att vid förlidet års riksdag förelåg en anmälan mot dåvarande finansministern just därför, att han för att skydda berättelserna i fråga hade så anordnat, att några sådana berättelser öfver hufvud taget icke funnes att tillgå. Ja, vilja herrarne hafva det så, att man skall kringgå lagen och på det sättet skapa skydd, ja, à la bonne heure, då låter det sig göra, men det är väl bättre att på det sättet stifta lag, att icke själfva Kungl. Maj:t skall finna sig nödsakad att kringgå densamma.

Vidare yttrade den ärade talaren, att bankspektören behöver alls icke hafva någon korrespondens med bankerna. Jag vill då först och främst upplysa, att bankspektören hinner långt ifrån med att själf förrätta alla bankspektioner. Såsom det nu är ställt, måste i vanliga fall en annan person förordnas att utföra inspektionerna. Detta förhållande är icke bra heller, men vill man ha någon ändring däri, måste man tillsätta mer än en bankspektör. Departementschefen bemyndigar nu en annan person, vanligen byråassistenten att förrätta inspektionen, och inspektören får sedan af denne de upplysningar, som han insamlat, och det är på grund af dessa upplysningar, som bankspektören sedan korresponderar med vederbörande bank. I fall bankspektören verkligen får upplysningar på stället och är i tillfälle att genast muntligen göra sina anmärkningar och erinringar,

Ang. ändrad lydelse af 3 § 4:o tryckfrihetsförordningen. skola dessa sedan i alla fall anmälas till finansministern, och skall detta icke ske muntligen utan rapportvis; då har man en rapport, som kan framläggas för hvem som helst, som kommer och vill se den.

(Forts.) Det är här ett oeffterrättighetstillstånd, som för närvarande råder, och man skulle åtminstone i någon mån kunna råda bot på detta genom att antaga det nu föreliggande förslaget.

Herr Johnsson i Bollnäs: Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet förmenade, att bankspektören icke kunde fullgöra sin skyldighet utan att i samband därmed äfven beröra enskilda personer och deras förhållanden till bank. Jag tror emellertid, att detta icke är fallet. Enligt den för bankspektören utfärdade instruktionen af den 12 januari 1889 stadgas för honom, såsom en grund för hans skyldighet, att dels granska och kontrollera förvaltningen och förvaringen af kassan, dels, för så vidt ske kan, söka få ett begrepp om portföljens beskaffenhet, om utsträckningen af borgenskrediten, om grunderna för fastighetskrediten, om stora kreditivs utlämnande m. m.; vidare stadgas att han skall tillse, att de till finansdepartementet afgifna månadsrapporterna öfverensstämma med bankens ställning, samt att bankens räkenskaper föras på ett redigt sätt och i öfrigt penningförvaltningen ordnas på sådant sätt, att allmänhetens förtroende icke svikes. Jag tror, att bankspektören mycket väl kan fullgöra dessa skyldigheter utan att, i allmänhet åtminstone, behöfva vidröra enskildes förhållanden till bankerna. Det är just den senare omständigheten, som anförts som ett skäl för den ifrågavarande sekretessen. Jag tror därför, att det skulle vara för det allmänna skadligt, om Riksdagen nu bifölle den föreslagna paragrafen, och det vore säkerligen icke heller någon fördel för bankerna själfva — de banker nämligen, som icke vilja gifva sig in på hasard och våga mycket för att möjligen också kunna i bästa fall vinna mycket — hafva icke någon anledning att önska sekretess i detta fall. Jag tror, att de banker, som vilja sköta sin bankrörelse enligt fullt betryggande ekonomiska grunder, böra nämligen icke ha några farhågor för ett offentliggörande af bankspektörens berättelser öfver deras förvaltning.

För öfrigt har här åtskilligt blifvit anfördt, som jag icke skall upprepa, men jag anser mig dock böra påpeka en omständighet, som jag anser vara ett ytterligare skäl för afslag, nämligen att denna punkt är så affattad, att den kan bli föremål för missförstånd och föranleda tvekan i fråga om dess omfattning. Det talas nämligen i densamma om »bankspektionen». Hvad menas då med »bankspektionen»? Menas därmed endast bankspektören och dennes assistent? Eller inbegripes i detta uttryck äfven de inspektioner, som genom k. befallningshafvandes försorg i de olika länen verkställas öfver sparbanker och folkbanker? Jag

vet, att utskottet har ansett, att den »bankinspektion», som borde vara under sekretess, endast skulle afse den bankinspektion, som verkställes af den så kallade bankinspektören och hans assistent. Men då grundlagen måste tolkas efter ordalydelsen, kan jag ej förstå annat än att, då det i förordning är föreskrifvet, att äfven sparbanker och folkbanker äro underkastade viss inspektion, äfven de berättelser, som däröfver afgifvas, skola falla under sekretessen, men jag tror icke, att detta vore till det allmännas fördel.

På dessa skäl, herr talman, ber jag att få förena mig med dem af kammarens ledamöter, som yrkat afslag på det hvilande grundlagsändringförslaget i den föredragna punkten.

Herr Olsson i Stockholm: De viktigaste synpunkter, från hvilka denna fråga bör bedömas, äro, enligt mitt förmenande, dels hänsynen till det allmännas intresse, dels hänsynen till bankernas egna andelsägares intresse.

Ett offentliggörande af bankinspektörens berättelser kan efter min mening icke annat än lända till såväl allmänhetens som lottägarnes fördel; och jag tillåter mig att i detta afseende vara af en annan mening än herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, då han framhöll, att just sekretessen skulle vara till fördel för allmänheten. Jag tror alldeles tvärt om, att, om allmänheten vet, att den genom bankinspektionens berättelser kan få kännedom om bankernas affärer — jag menar en allmän kännedom, naturligtvis icke om de personer, som ha med dem att göra, utan om bankernas allmänna ställning — så kommer allmänheten att känna en helt annan trygghet än som blefve förhållandet, om man icke kunde få någon kännedom om bankernas ställning genom bankinspektionens berättelser.

Herr finansministern anförde — och detta var väl det starkaste skälet från hans sida —, att det icke låter sig göra att i bankinspektionens berättelser undgå att omnämna bankernas ställning till enskilda personer. Jag har naturligtvis icke den erfarenheten som herr finansministern i fråga om hvad dessa berättelser innehålla, men jag har dock varit i tillfälle att taga kännedom om åtskilliga sådana berättelser. Och jag tror, att numera är förhållandet i allmänhet det, att bankinspektören, såväl i sina rapporter till finansministern som i sina skrivelser till bankerna själfva, icke i detalj nämner de personer eller de länetransaktioner o. d., som han åsyftar, utan att han yttrar sig mera allmänt. Han säger exempelvis, att ett större bolag fått ett så och så stort lån i banken och att detta lån i förhållande till bankens kapital är för stort samt att det därför bör minskas. Eller han säger, att åtskilliga personer, som stå banken nära, ha fått större kredit än de böra hafva o. s. v. Kort sagdt, han behöfver enligt mitt förmenande icke — och jag tror ej heller, att han numera gör det — i sina berättelser eller skrivelser till bankerna namngifva de

*Ang. ändrad
lydelse af § 2
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
lydelse af § 2
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.

(Forts.)

personer han åsyftar. Det låter sig mycket väl göra att på sådant sätt yttra sig i mera allmänna ordalag, och detta gör samma effekt, ty bankerna veta naturligtvis mycket väl, hvilka affärer han åsyftar. Finansministern kan naturligtvis i många fall icke veta hvad som åsyftas; men han har ju då den utvägen, som herr Moll antydde, nämligen att låta bankinspektören muntligen komplettera hvad som i ett visst fall står i inspektionsberättelsen; och därigenom har finansministern tillfälle att i detalj få den kännedom han behöfver.

Herr finansministern anförde ett exempel såsom synnerligen belysande för denna fråga, nämligen om en bank som hade tilllåt sig att utlåna ett i förhållande till dess aktiekapital mycket stort belopp; och han anmärkte, att om en sådan affär hade kommit till allmänhetens kännedom, skulle den banken varit störtad. Ja, det är ju svårt att säga, huruvida detta blifvit fallet; det är ju möjligt, att bankens egen svarsskrivelse hade kunnat förhindra denna effekt; men hvad jag anser vara alldeles säkert är, att om denna bank hade vetat, att en dylik affärsoperation som den nämnda hade kunnat blifva föremål för offentliggörande genom bankinspektionen, så hade banken för visso icke inlåtit sig på en så halsbrytande affär som den af herr finansministern åsyftade. Jag tror, att just denna vetskap hos banken, att den har att under den närmaste tiden bereda sig på mer eller mindre offentliggörande af dess affärstransaktioner, kommer att utöfva en mycket lycklig verkan på bankens affärsoperationer, så att dessa hålla sig bättre inom de sunda affärernas område.

Jag tror således, att till dess man fått en formulering, som är bättre än den här föreslagna, en formulering i öfverensstämmelse ungefär med den reservation som friherre Barnekow i fjol afgaf, till dess är det bättre att bibehålla den nuvarande offentligheten än att man grundlagsstadgar en sekretess, som enligt mitt förmenande i detta fall icke är lycklig.

På dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka afslag på den föreliggande grundlagsändringen.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Meyer: Jag ber om ursäkt att jag tager till ordet ännu en gång, men efter som jag ensam tyckes ha det nöjet att försvara det föreliggande förslaget, får jag be, att herrarne äro goda och räkna mig tillsvärdare för tre.

Jag ber då att få bemöta, hvad den siste ärade talaren sade gent emot mig, då jag förmenade, att allmänheten icke skulle hafva någon nytta af kännedomen om ifrågavarande berättelser eller rapporter. Jag sade, att allmänheten icke hade någon nytta af dessa rapporter, ty dessa kunna ej bibringa allmänheten någon klar föreställning om bankernas ställning. Desamma äro nämligen ej så affattade, att de kunna bibringa *någon* ett klart begrepp

om en banks ställning i det stora hela, därför att de, såsom jag förut nämnt, endast sysselsätta sig med de svaga punkterna i bankens förvaltning och de dåliga papperen i bankens portfölj. Hvad inspektionen funnit riktigt och utan anmärkning, det omförmäler densamma helt enkelt icke. Och så veta vi, att bankinspektören i de allmänna tidningarna publicerar en tablå öfver de enskilda bankernas ställning, af hvilken tablå allmänheten kan taga kännedom, ehuru väl ej heller den kan i hvarje fall fullt klart utvisa, om affärerna äro sunda eller icke. Men det skulle kunna lända till skada för allmänheten, ifall de rapporter, om hvilka nu är fråga, publicerades, och det därför att allmänheten lätt missförstår dem. Allmänheten skulle därigenom i många fall kunna komma på den tanken, att en fara förefinnes för en bank, och allmänheten skulle därigenom kunna föranledas att göra hvad man på börsspråket kallar en rusning mot en bank, hvilket skulle kunna för denna medföra ödesdigra följder. Ty det skulle kunna vara en jämförelsevis svag bank, som ej tälde vid en sådan rusning. Därför anser jag det vara bättre, att allmänheten ej får del af rapporter, som den i de flesta fall ej skulle förstå. Jag försäkrar att, om man lade fram en sådan rapport för till och med en bankofullmäktig, och om jag förutsätter — hvilket ju visserligen är orimligt — att han ej hade någon annan kännedom om den bank, rapporten gäller, skulle ej ens denne fackman därpå kunna bilda sig något omdöme om vare sig bankens skötsel eller ställning.

Vidare menade den siste talaren, att bankinspektören kan yttra sig i allmänna ordalag. Han skulle ej tala om det och det bolaget, utan blott om *ett* bolag; han skulle ej säga, att den eller den personen, som stått banken nära, fått för stort lån, utan blott att det var en dylik person, som fått lån af banken. Ja, det kan han göra, så länge berättelserna eller skrivelserna ej offentliggöras, men blifva de offentliggjorda, blir effekten den, att man i stället för att få reda på, *hvilket* bolag det är, som står på svaga fötter, har fått kanske tio olika bolag att gissa på. Det kan i hvarje fall fördärfva krediten för om icke tio, så åtminstone flera bolag, att allmänheten får reda på, att ett bolag, som en bank har affärer med, står på svaga fötter, men ej får klart för sig, *hvilket* detta bolag är. Detta skulle medföra större faror och större kränkning af enskildes rätt, än om man fick reda på vederbörandes namn.

Så yttrade den ärade talaren äfven, att om bankerna visste, att alla deras transaktioner skulle läggas i dagen, skulle detta förhindra en osund bankverksamhet. Ja, de flesta banker drifva väl ej någon osund affärsverksamhet; det finns väl kanske några, som göra det, men dessa få väl anses höra till undantagen i alla fall.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gaf propositioner dels på antagande af det i förevarande punkt upp-

Ang. ändrad
lydelse af 2 §
4:o tryckfri-
hetsförord-
ningen.
(Forts.)

Ang. ändrad lydelse af § 4:0 tryckfrihetsförordningen.
(Forts).

tagna förslaget och dels på förkastande af detsamma; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren antager det i konstitutionsutskottets förevarande memorial n:o 1 omförmälda, i tredje punkten bland de från riksdagen år 1902 hvilande grundlagsändringsförslag upptagna förslag om tillägg till 2 § 4:0 tryckfrihetsförordningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren förkastat berörda förslag om tillägg till 2 § 4:0 tryckfrihetsförordningen.

Omröstningen visade 60 ja, men 139 nej; och hade alltså förslaget af kammaren förkastats.

§ 8.

Vidare föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 13, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkterna 1—4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Hvad utskottet tillstyrkt bifölls.

§ 9.

Efter föredragning häruppå af statsutskottets utlåtande n:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring samt till bro- och hamnbyggnader m. m., blef hvad utskottet däri hemställt af kammaren bifallet.

§ 10.

Föredrogs och godkändes bevillningsutskottets memorial n:o 3, i anledning af Riksdagens justitieombudsmans framställning om kontrollen öfver stämpeluppbörden.

§ 11.

*Ang. ändrade
bestämmelser
rörande bok-
föringsskyldighet.*

Vidare förelåg till afgörande lagutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande bokföringsskyldighet.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 2, hade herr *E. O. V. Wavrinsky* i Stockholm föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huru, genom utvidgning eller förtydligande af gällande bestämmelser angående utsträckningen af skyldigheten att föra handelsböcker, den olikhet inför lagen, som nu rådde med afseende på denna skyldighet, måtte undanröjas.

Utskottet hemställde,

att Riksdagen måtte, i anledning af förevarande motion, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, i hvad mån gällande bestämmelser angående skyldighet att föra handelsböcker kunde erfordra utvidgning eller förtydligande, samt för Riksdagen framlägga förslag till de lagbestämmelser, hvartill förhållandena kunde anses föranleda.

Sedan utskottets berörda hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till:

Herr Jansson i Krakerud, som yttrade: Då man läser igenom lagutskottets betänkande, synes det visserligen vid första påseendet vara mycket oskyldigt, men vid närmare eftersinnande torde man snart finna, att detta förslag i själfva verket icke är så alldeles oskyldigt.

Jag vill fästa uppmärksamheten uppå, att det icke varit möjligt för lagutskottet att definitivt angifva den utvidgning af gällande bestämmelser, som lagutskottet önskar. Jag tror ock, att det skall möta stora svårigheter för Kongl. Maj:t att framkomma med ett lagförslag, hvori bestämdt uttryckes, hvilka skyldigheten att föra böcker skall åläggas.

Först tänker jag mig då t. ex. de många hundratals småbodas och charkuteriaffärer, som finnas i vårt land och som äro fria från bokföring. Det är alldeles gifvet, att många eller åtskilliga af dem borde vara skyldiga att föra handelsböcker. Men jag kan icke finna, huru Kongl. Maj:t skall kunna utpeka just de personer ibland dem, som Kongl. Maj:t anser böra vara skyldiga att föra sådana böcker. Följden blir naturligtvis den, att man får ett generellt lagförslag ifrån Kongl. Maj:t, hvori *alla* dessa åläggas att föra böcker. Nu kan man väl tycka, att det skulle ha föga

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande bok-
förings skyl-
dighet.

(Forts.)

betydelse, därför att om de icke själfva kunna föra böcker, kunna de lega andra att föra deras böcker under eget ansvar. Men det förhåller sig helt enkelt så med dem, som icke kunna föra sina böcker själfva, att de icke förstå, om den person, som anmodats att föra böcker, också för dem riktigt. Följaktligen skulle det kunna inträffa, att om någon eller några af dem skulle komma på obestånd och göra konkurs, på grund af misstag, som någon legd bokförare gjort, vederbörande kunde komma att ådömas straffarbete. Någoting sådant har verkligen hänt här i Stockholm äfven med nu gällande bestämmelser i detta afseende. Om dylikt skulle komma att inträffa, så kan jag icke förstå, att samhället eller nationen komme att vinna på något sådant, som nu föreslagits. Ty följderna skulle kunna blifva, att man komme att beröfva en oskyldig person hans näringsfrihet eller hans rätt att kunna existera. Ty det är icke lika lätt att återbördna en person åt samhället, som det är att utstöta honom därifrån.

Dessa nu påpekade betänkligheter utgöra skälen, hvarför jag för min del icke kunnat vara med om lagutskottets förslag.

Om nu lagutskottet eller motionären hade kunnat anföra några missförhållanden, som på ett tillfyllestgörande sätt ådaga-lagt, att det varit af högsta vikt att få en lagändring, då skulle man naturligtvis icke varit befogad att sätta sig emot ett sådant förslag. Men jag kan icke finna några sådana skäl anförda af vare sig motionären eller lagutskottet.

Om jag ser efter i motionen, så finner jag på den tredje sidan, att motionären behagar citera ett yttrande, som fällt af herr Oscar Almgren i Första Kamraren och som således är dennes personliga åsikt. Denne har därvidlag sagt, huru han *tycker*, att det borde vara, men jag kan icke finna något skäl anfördt, hvarför det borde vara, så som han påstått.

Ser jag sedan efter längre fram, så finner jag på sid. 4, längst ner, ett yttrande af motionären, däri det heter: »En färsk påmin-nelse därom hade vi dock nyligen i Stockholm då fordringsägarna stodo rättslösa vid en konkurs, som inträffade vid Olympiateatern.» Jag vet icke riktigt hvad som menas därmed, att de stodo rättslösa. Naturligtvis stodo de rättslösa i det afseendet, att de icke kunde få den ifrågavarande personen i fängelse, men icke kunde det vara möjligt, att de voro rättslösa så till vida, att de icke kunde taga ut de fordringar, de hade, så långt tillgångarna räckte, och något längre kunde de icke hafva kommit, äfven om personen i fråga varit skyldig att föra böcker.

Gent emot detta citat skulle jag kunna åberopa ett annat fallissemang här i Stockholm, många gånger större än det af motionären relaterade. I detta fall var vederbörande affärsman skyldig att föra böcker och förde också sina böcker, men jag tror icke, att det blef någon bättre utdelning i alla fall. För öfrigt skulle jag kunna påpeka många fall, då bland handlande, som

varit skyldiga att föra böcker, den ene gjort konkurs en gång, den andre tvenne gånger, den tredje tre gånger, den fjärde fyra gånger o. s. v. Således, bokföringen lägger icke alls hinder i vägen mot att göra konkurs, och icke heller hjälper den fordringsägarna att få ut mer än hvad som finnes i konkursboet.

Det var en industriidkare, som jag känner mycket väl — han var bosatt i Värmland —; han förde sina böcker och förde dem alldeles utmärkt bra; men i hans konkurs, som inträffade förra året,ingo fordringsägarna blott 15 procent i utdelning.

Således kan jag icke finna, att något skäl anförts för bifall till lagutskottets förslag.

Motionären har vidare på sid. 6 erinrat om att det ofta är anhöriga, som få träda emellan och hjälpa släktingar, som kommit på obestånd. Ja, jag vill icke klandra detta, att anförvanter träda emellan, och motionären har heller icke framställt saken på det sättet. Men jag ber att få påpeka, att de anförvanter, som möjligen träda emellan och hjälpa, de få också lof att ha kapital. När motionären sålunda säger, att bland dem, som bli hjälpta på det viset, har flertalet utgjorts af dem, som icke fört böcker, så tror jag han räkat ut för ett misstag. Ty sådana där små affärsmän, hvilka icke äro skyldiga att föra handelsböcker, de ha i allmänhet släktingar, som i de flesta fall inga medel ha att biträda dem med. Men ibland dem, som äro skyldiga att föra böcker, finnas återigen många, som ha släktingar, hvilka ha medel att träda emellan och hjälpa. Således kan det icke vara något skäl att nu skrifva till Kongl. Maj:t för att få en ändring till stånd, hvarigenom personer åläggas att föra böcker, som icke kunna det.

Nu har jag i allra största korthet vidrört de synpunkter, som motionären gjort gällande, och jag tycker mig då finna, att alla skäl tala för afslag å utskottets hemställan, och skall jag därför be, herr talman, att få yrka afslag å såväl motionärens som utskottets förslag.

Herr Wavrinsky i Stockholm: Herr talman! Den ärade talaren tycktes hufvudsakligen fästa sig vid det förhållandet, att bokföringen icke är något skydd för fordringsägarna i en konkurs. Men skulle jag dra ut konsekvenserna deraf, skulle jag naturligtvis komma därefter, att all bokföring vore onödig. Bokföringen har väl icke till uppgift att skydda mot förluster, utan att visa, huru gäldenären har skött sina affärer, så att man på grund deraf kan utreda, både hvilka fordringar som förefinnas, och hvilka rättsanspråk som kunna göras gällande.

Den ärade talaren uttalade en fruktan för att genom en utsträckning i bokföringsskyldigheten vissa mindre handlande skulle kunna komma i en ogynnsam ställning, därigenom att de nödgades anlita hjälp till bokföringen, och att de för dessa hjälpredors skull kunde komma i så svåra vådor, att de till och med, som

*Ang. ändrade
bestämmelser
rörande bok-
föringsskyldig-
heth.*

(Forts.)

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande bok-
förings skyl-
dighet.
(Forts.)

han sade, kanske blifve remitterade till Långholmen. Det är väl dock en fara, som jag icke kan tro, att talaren själf verkligen ansåg, att vi skulle behöfva utsätta oss för genom att antaga utskottets förslag. Då här är fråga om en *utredning* af Kongl. Maj:t, och frågan alltså skulle återkomma på kammarens bord i den form, som Kongl. Maj:t funne för dess lösning lämplig, skulle vi alltså få tillfälle att taga den under förnyad ompröfning.

Jag har svårt att i hvad han påpekat se någon egentlig vederläggning utaf hvad både denna kammare en gång uttalat och utskottet enhälligt två gånger erkänt, liksom ock Första Kammaren utan debatt godkänt, och jag skall därför icke trötta Kammaren med att upptaga dessa frågor på nytt. Jag vill emellertid endast erinra talaren, att båda kamrarna sålunda erkänt, liksom ock lagutskottet två särskilda gånger vitsordat, att stora affärer och rörelser påvisats, hvilka icke efter nuvarande lag skulle falla under bokföringsplikten. Det är därför just dessa stora affärer, särskildt dem, som drifva sin rörelse med anlitande af stor kredit, som jag velat träffa, och som utskottet anser, att motionären med rätta velat träffa. Särskildt är detta i vårt land angeläget, därför att här mera än i något annat land, jag känner, kreditsystemet anlitas i affärsföretag.

Det är således till allmänhetens bästa och till skydd mot kreditsystemets missbruk, som denna mera omfattande bokföringskyldighet skulle komma till stånd.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Ja, skulle det så vara, att man kunde komma åt kreditsystemet genom att bifalla lagutskottets förslag, skulle jag kunna vara med om det också. Men jag kan verkligen icke tänka mig, att det skulle bli någon inskränkning i kreditsystemet, därför att det blifve flere, som vore skyldiga att föra böcker. Jag tror snarare, att det för dem, som föra böcker, är mycket lättare att få kredit än för dem, som inga böcker föra.

Motionären nämnde något om stora affärer. Jag tror, om jag icke missminner mig, att han i sin motion talat något om bergshandteringen. Jag ber då att få påpeka, att för en 20 å 25 år sedan skulle ett förslag i syfte att utsträcka bokföringskyldigheten till denna näring varit befogadt. Men numera förhåller det sig så med bergshandteringen, att den i de flesta fall bedrifves under aktiebolagets form, och dessa aktiebolag äro skyldiga att föra böcker. Hvarför så skett, kommer sig däraf, att bergsmannahandteringen icke bär sig nu för tiden, därför att densamma icke kan åstadkomma en ensartad järntillverkning, såsom förhållandet är med bolagen, som ha samma materiel och samma metod. Under sådana förhållanden skulle äfven för bergslagen den ifrågasatta ändringen numera icke ha någon som helst betydelse. Det

kan kanske vara en och annan bergsman, som drifver rörelsen på gammalt vis, men vare sig han då för böcker eller icke, har detta enligt mitt förmenande icke någon inverkan på hans affär.

Hvad man härvidlag egentligen bör taga hänsyn till, det är, att det blir en massa oskyldiga personer, som på grund af sin okunnighet bli trakasserade, kanske ända därhän, att de få fängelse.

Det är endast ifrån den synpunkten jag betraktat frågan; och då jag icke kan finna, att motionären förebragt någon bevisning om att några större oegentligheter förekommit, som gifvit anledning till de förändringar han i sin motion påyrkar, ber jag fortfarande, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Kungl. förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar är gifven den 4 maj 1855, och det är därför icke underligt, att de definitioner, som denna förordning innehåller, angående hvilka personer som äro skyldiga att föra handelsböcker, icke öfverensstämmer med nutidens kraf. Jag tror ock, att det erkänts vid flera föregående riksdagar, att de definitioner, som i denna författning förekomma, äro långt ifrån tillfredsställande.

Nu medgifves, att det är med stora svårigheter förenadt att utan vidare utredning få till stånd en lämplig ändring härutinnan, och jag tror nog, att det blir ett ganska drygt arbete för Kungl. Maj:t att åstadkomma ett nöjaktigt lagförslag. I allt fall vill jag dock hoppas, att Kungl. Maj:t skall lyckas komma fram med ett förslag till lag, som är bättre än nu gällande bestämmelser, och det är önskan om en sådan revision, som gjort, att lagutskottet yrkat bifall till motionen.

Så var det en detaljsak, som talaren på värmlandsbänken påpekade, då han uttalade den förmodan, att dessa små affärer genom en sådan revision skulle bli trakasserade. Det tillåter jag mig inlägga en alldeles bestämd protest emot. Skall man i detta fall tala om trakasserier, är det snarare genom nu gällande förordning de bli utsatta för sådana. Enligt denna förordning äro nämligen endast de undantagna från skyldighet att föra böcker, — — — »som, utan biträde af andra än hustru och barn, mångleri — eller annan sådan mindre handelsrörelse idka — — —».

Följaktligen, så snart de ha något annat biträde — affären må för öfrigt vara huru liten som helst — ha de skyldighet att föra handelsböcker, och det är att gå väl långt gent emot dessa små affärsidkare. Det kan icke vara fråga om att åstadkomma en utsträckning gent emot dem. Tvärtom, i lagutskottets motivering heter det — ehuru icke anledningen därtill direkt gifvits ur motionens innehåll —: »Å andra sidan torde det kunna ifrågasättas, huruvida samtliga de i paragrafen angifna yrken städse äro af den betydelse för affärslifvet eller utöfvas i den omfattning,

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande bok-
föringsskyl-
dighet.
(Forts.)

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande bok-
föringsskyldig-
dighet.
(Forts.)

att förändret af handelsböcker bör vara ovillkorligen och utan undantag påbjudet.»

Det tror jag litet hvar kan vara ense om, att en sådan revision, på samma gång den bör gå ut på att ålägga bokföringsskyldighet för en del stora yrken och rörelser, som nu icke ha sådan skyldighet, också bör leda till att en del af dessa små yrken bli från bokföringsskyldighet fria, så att bokföringsskyldigheten för dem blir mildare.

Då jag hoppas, att det lagförslag, som eventuellt framkommer, går i den riktningen, tar jag mig friheten att yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Häri instämde herr *Olsson* i Mårdäng.

Herr *Wavrinsky* i Stockholm: Jag är lagutskottet tacksam för att utskottet i sin motivering inflickat denna sats. Jag tänkte mig samma sak, när jag använde uttrycket »utvidgning eller *förtydligande*». Utskottet har tydligare och mera precis uttryckt hvad jag menat och därigenom tillmötesgått den önskan jag hyser att få ett skydd för de små näringsidkare, som icke anlita krediten i så stor omfattning, att de böra underkastas bokföringsskyldighet, ehuru den nuvarande lagstiftningen synes ålägga dem sådan.

Hvad jag kanske icke borde eller behöfde göra är att inlåta mig i meningsutbyte med den ärade talaren på värmlandsbanken, men jag anser mig dock böra svara några ord på hvad han yttrade.

Han påstod — jag förmodar, att hans ord inneburo ett påstående — att jag skulle hafva sagt, att bokföringen skulle inskränka kreditens anlåtande. Detta har jag hvarken sagt eller tänkt. Jag har menat och sagt endast, att bokföringen bidrager till att lämna en inblick i affärsrörelsen, så att missbruk af krediten kunna stärfjas, emedan den, som har skyldighet att föra böcker, äfven är skyldig att framlägga sina böcker, och därigenom visa, huru han begagnat den kredit, han fått åtnjuta. Då talaren opponerar sig häremot, synes det mig, som om han möjligen ville hafva sekretess för missbruk af krediten, hvilket jag däremot icke vill.

Den ärade talaren förebrädde mig ock, att jag icke tydligt angifvit några yrken, som i lagen borde ytterligare åläggas skyldigheten att föra handelsböcker. För bergsbruket vore frågan utan betydelse.

Det är möjligt, att han har bättre reda på bergsbruket, och jag böjer mig för hans påstående, att ett stadgande om skyldighet för denna rörelse att föra böcker skulle vara värdelöst, men jag vill erinra om att jag fäst uppmärksamheten äfven på

tvenne andra stora företag, nämligen trävarurörelsen och hotellrörelsen, som undergått en enorm utveckling sedan 1855.

Jag tror, att tillräckliga skäl äro anförda för att lugna äfven talaren på värmlandsbänken i denna sak och jag ber därför att få vidhålla mitt yrkande om bifall till lagutskottets hemställan.

Ang. ändrade bestämmelser rörande bokföringsskyldighet.

(Forts.)

Vidare anfördes icke. Herr talmannen framställde propositioner å de under öfverläggningen gjorda yrkandena; och biföll kammaren därvid utskottets hemställan.

§ 12.

Lagutskottets häruppå föredragna utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af 2 kap. 2 § byggningsbalken, blef af kammaren godkänt.

§ 13.

Vid föredragning slutligen af lagutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion angående ändring af § 121 i stadgan om skiftesverket i riket, begärdes ordet af

Herr Persson i Tällberg, som yttrade: Den motion, som föranledt utskottets förevarande utlåtande, är af den art och beskaffenhet, att jag för min del ansett densamma icke alldeles böra i stillhet begrafvas inom denna kammare. Icke därför att jag har den ringaste lust att söka på något sätt väcka lif i denna motion, utan därför att jag hyser en viss fruktan för att den kommer att stå upp igen, är det, som jag nu velat säga några ord.

Jag ber nämligen att få fästa uppmärksamheten särskildt å ett uttryck, som den ärade motionären använt i sin motion. Sedan han refererat, huru praxis i förevarande afseende har utvecklats inom vissa ägodelningsrätter, fortsätter han på följande sätt: »Ändras åter lagbudet i enlighet med en praxis, som i intet afseende visat sig vara skadlig eller olämplig, vinnes därmed, att *dels* ingen ägorättsledamot af för långt gånge samvetsgrannhet nekar att underskrifva ett protokoll, som man icke begriper,» etc. Är det verkligen sant, såsom den ärade motionären säger — jag vågar naturligtvis ej bestrida hans påstående, i all synnerhet som han själf är ordförande i ägodelningsrätt — är det verkligen sant, att det finnes ägodelningsrättsordförande, som affatta sina protokoll så, att rättens egna ledamöter icke begripa det, huru skall det då vara möjligt för den stora allmänheten, som saken närmast angår, att begripa ett sådant protokoll? Mig synes det vara af största vikt, att bisittarne i en ägodelningsrätt blifva satta i tillfälle att granska protokollet och att, om något skulle vara otydligt, hjälpa ordföranden sätta upp detsamma så, att det blir begripligt både för dem och för allmänheten.

Jag misstänker, att denna motion utgör ett första försök att afskrifva lekmannelementet inom våra domstolar. Emellertid vill motionären visst icke taga bort något af det ansvar, som bisittarne i ägodelningsrätten hafva. Nej, detta ansvar skulle fortfarande vara kvar, och man vill blott hindra ledamöterna att titta i papperen och kontrollera hvad ordföranden skrivit; åtminstone skulle de icke göra det i någon högre grad. Jag vill nu visst icke bestrida, att icke på vissa håll och vid mera sällan förekommande förrättningar omständigheterna kunna tänkas vara sådana, att det kan vara förenadt med vissa olägenheter, om äfven ledamöterna skola underskrifva protokollet. Men detta kan, som sagdt, tänkas endast i mera sällsynta undantagsfall. De frågor, som det tillhör ägodelningsrätten att afgöra, äro i allmänhet af den art och beskaffenhet, att dessa frågor bedömande kräfver lika mycket praktisk erfarenhet som juridisk bildning.

Jag har endast velat framhålla hvad jag nu sagt och har naturligtvis intet annat yrkande att göra, än att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 14.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 3, till Konungen angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter,

dels ock till Riksdagens förordnanden, n:o 4, för kommitterade för tryckfrihetens vård.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Till bordläggning anmälades statsutskottets utlåtanden:

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna mititiebostället $1\frac{3}{4}$ mantal Ålsta n:is 3 och 5 i Örebro län;

n:r 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition aagående försäljning af en till förra kompaniskrifvarebostället Råda n:o 1 Nedergården i Östergötlands län hörande lägenhet;

n:r 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af lägenheter och tomtplatser å förra majorsbostället 1 ⁵/₈ mantal Hässleby n:o 1 med Olofstorp i Hässleby socken i Jönköpings län;

n:r 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Kungl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar m. m.;

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra häradskrifvarebostället Hofby n:o 2 i Kristianstads län hörande lägenhet;

n:o 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Umeå stad af en del utaf den statens järnvägar tillhöriga mark vid Umeå järnvägsstation;

n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skomakaren Claes Otto Andersson från Motala;

n:o 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter hemmansägaren Johannes Jonasson från Sannebo i Älfsborgs län;

n:o 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ägoutbyte emellan kronan och Landskrona stad;

n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af en del utaf förra bergshauptmansbostället Väsby i Västmanlands län; och

n:o 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från kronoparken Bjurfors underlydande hemmanen Stora och Lilla Åvesta i Kopparbergs län;

bevillningsutskottets betänkande n:o 4, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om åtgärder, som kunna föränledas af beslutade tullförhöjningar i främmande länder; samt

bankoutskottets memorial n:o 2, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr *C. P. Jansson* i Edsbäcken under 3 dagar från och med den 12 februari,

herr *A. Hansson* under 5 dagar från och med den 12 febr.,

herr *C. F. Petersson* i Dänningelanda under 9 dagar från och med den 14 februari, och

herr *E. G. Åkerlind* under 5 dagar från och med den 13 februari.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,43 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Fredagen den 13 februari.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Upplästes två till kammaren inkomna, så lydande protokoll:

År 1903 den 11 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr revisionssekreteraren Carl Evald Leijonmarck med samtliga afgifna eller 46 röster;

i följd hvaraf herr revisionssekreteraren Carl Evald Leijonmarck blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

*Folke Andersson.**N. Fosser.**Gust. Eklund.**L. J. Jansson.*

År 1903 den 11 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva ämbetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr assessoren Jarl Ludvig Peterson Ernberg med samtliga afgifna eller 46 röster;

i följd hvaraf herr assessoren Jarl Ludvig Peterson Ernberg blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

*Folke Andersson.**N. Fosser.**Gust. Ekdahl.**L. J. Jansson.*

Jämte det protokollen lades till handlingarna, beslöt kammaren, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade med anmodan till dem att låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag till såväl förordnanden för de valde som skrifvelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 2, 4, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 och 25, bevillningsutskottets betänkande n:o 4 samt bankoutskottets memorial n:o 2.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag.

§ 4.

Herr *L. P. Mallmin* aflämnade en motion, n:o 132, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändring af vissa i kungörelsen den 10 november 1882 meddelade bestämmelser beträffande förvaltningen af kronans jordbruksdomäner.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>N. J. Broander</i>	under 2 dagar fr. o. m. d. 13 februari,
» <i>E. Nilsson</i> i Kattleberg	» 8 » » » » 18 »
» <i>A. F. Broström</i>	» 5 » » » » 16 »
» <i>J. Bengtsson</i> i Bjärnalt	» 8 » » » » 18 »
» <i>H. E. Collvin</i>	» 5 » » » » 16 »
och » <i>O. H. Svensson</i> i Saläng	» 11 » » » » 18 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2.45 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.